

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА**

Схвалено

Вченою радою ІН НАН України,
протокол № 8
від «11» вересня 2024 року

Затверджено

на засіданні відділу історичної етнології
ІН НАН України
протокол № 9
від «3» вересня 2024 року

В.о. завідувача відділу історичної етнології

 _____ Марія ДЕМЧУК

Силабус з навчальної дисципліни

«Історія української етнології у XVIII - на початку XXI ст.»,

що викладається у межах підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності

032 «Історія та археологія»

Львів 2024 р.

Силабус навчальної дисципліни “Історія української етнології у XVIII - на початку XXI ст.”

Назва дисципліни	Історія української етнології у XVIII - на початку XXI ст.
Адреса викладання дисципліни	Інститут народознавства НАН України, пр. Свободи, 15 м. Львів
Науковий відділ за яким закріплена дисципліна	Відділ історичної етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 гуманітарні науки; 032 історія та археологія
Викладачі курсу	Пацай Тамара Анатоліївна , в.о. заст. директора з наук. роботи ІН НАН України, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця
Контактна інформація викладачів	patsay@nas.gov.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення занять (за попередньою домовленістю). Також можливе проведення он-лайн консультацій з використанням платформи zoom чи google meet (для погодження часу проведення консультації треба написати на електронну пошту викладача).
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Курс «Історія української етнології у XVIII - на початку XXI ст.» на основі використання найновіших здобутків української та світової етнологічної науки та історіографії поглиблено знайомитиме аспірантів із становленням і розвитком української етнологічної науки у XX – поч. XXI ст.: періодами, школами та методологічними підходами, представниками та науковою спадщиною провідних українських етнологів, проблематикою та термінологією. На лекційних та практичних заняттях буде розглянуто передумови, характерні риси та наслідки кожного періоду та етапу в розвитку української етнології на конкретному суспільно-політичному тлі та на фоні загальносвітового розвитку етнології /культурної антропології/ соціальної антропології.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Історія української етнології у XVIII - на початку XXI ст.” є вибірковою дисципліною зі спеціальності 032 історія та археологія для освітньої програми “історія та археологія”, яка викладається в IV семестрі в обсязі п'яти кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою курсу є засвоєння шляхів розвитку української етнології у XVIII - XXI ст., встановлення передумов розвитку наукових шкіл, впливів та наслідків на їх розвиток суспільно-політичних та економічних обставин, встановлення впливу наукових контактів на розвиток української етнології у загальносвітовому науковому процесі. Завдання: розкрити особливості формування субдисципліни етнології /культурної антропології/ соціальної антропології та наукової термінології в американській, західноєвропейській та українській традиціях; ознайомити аспірантів з основними підходами до періодизації історії

	<p>української етнології; визначення передумов, характерних рис та наслідків кожного періоду та етапу в розвитку української етнології на тлі відповідних процесів у світовій науці; ознайомлення з науковою спадщиною провідних українських етнологів ХХ – початку ХХІ ст. визначення актуальних напрямків досліджень у сучасній етнології</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література: Білоус В. Етнографічні дослідження на західноукраїнських землях у третій чверті ХІХ ст. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000, 187 с. Болтарович З. Є. Україна в дослідженнях польських етнографів ХІХ ст. / З. Є. Болтарович. – К. : Наукова думка, 1976. – 139 с. Борисенко В. Нариси з історії української етнології 1920–1930 х років / Валентина Борисенко. – К. : Унісерв, 2002. – 92 с. ; іл. Гілевич І. Українська етнографічна наука у першому повоєнному десятилітті та польові дослідження Полісся / Ігор Гілевич // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – Вип. 43. – С. 34–53. Глушко М. Етнографічне районування України: стан, проблеми, завдання (за матеріалами наукових досліджень другої половини ХХ – початку ХХІ століть) / Михайло Глушко // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2009. – Вип. 44. – С. 179–214. Капелюшний В. П. Українська етнологія у європейському контексті (друга половина ХІХ ст. – 20-ті рр. ХХ ст.) / В.П. Капелюшний, Г.М. Казакевич, Н.В. Чернищук. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 208 с. Кирчів Р. Ф. Етнографічне дослідження Бойківщини / Р. Ф. Кирчів. – К. : Наукова думка, 1978. – 174 с. Колесса Ф. Історія української етнографії / Ф. Колесса ; [передм. Г. А. Скрипник]. – К., 2005. – 368 с. Мойсей А. Традиційна культура населення Буковини у наукових працях румунських дослідників другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / Антоній Мойсей. – Чернівці : Рута, 2005. – 303 с. Пацай Т. Особливості етнографічних студій в НТШ у міжвоєнний період (на основі протоколів засідань Етнографічної комісії) / Тамара Пацай // НЗ. – 2012. – № 2. – С. 294–299. Сапеляк О. Етнографічні студії в Науковому товаристві ім. Шевченка (1898–1939 р.р.) / Оксана Сапеляк. – Львів, 2000. – 207 с. Скрипник Г. А. Етнографічні музеї України. Становлення і розвиток / Г. А. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1989. – 301 с. Сокіл Г. Українська фольклористика в Галичині кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: історико-теоретичний дискурс : монографія / Ганна Сокіл. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 586 с. Тарнавський Р. Кафедра етнології Львівського університету. Класичний період (1910–1947) : монографія / Роман Тарнавський. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 236 с.</p> <p>Додаткова: Adam Fisher / pod. red. Piotra Grochowskiego i Adriana Mianeckiego. – Toruń ; Wrocław : PTL, 2015. – 71 s.</p>

Engelking A. Poleska ekspedycja etnosocjologiczna Józefa Obrębskiego w latach 1934–1937. Organizacja. Metody badań. Problematyka. Uczestnicy / Anna Engelking // *Ethnografia Polska*. – Warszawa, 2001. – T. XLV. – Zesz. 1–2. – S. 23–45.

Historia etnografii polskiej / Pod. red. Malgorzaty Terleckiej. – Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolinskich, 1973. – 349 s.

Jasiewicz Z. Początki polskiej etnologii i antropologii kulturowej (od końca XVIII wieku do roku 1918) / Zbigniew Jasiewicz. – Poznań: Instytut im. Oskara Kolberga 2011. – 288 s.

Гілевич І. “Регіональний історико-етнографічний атлас України, Білорусії та Молдавії” і польові дослідження в Україні (середина 1960-х – початок 1970-х рр.) / Ігор Гілевич // *Народознавчі зошити*. – 2011. – № 3. – С. 401–412.

Гілевич І. Комплексні Закарпатські експедиції другої половини 1940-х років: завдання, проведення та наукові результати / Ігор Гілевич // *Українці й народи Центрально-Східної Європи: культура та історична спадщина* : збірник наукових праць на пошану професора Михайла Тиводара. – Ужгород : Карпати, 2015. – С. 319–337.

Гілевич І. Польові дослідження російських і білоруських етнологів та етнолінгвістів на теренах Полісся України в 1945–1980-х рр. / Ігор Гілевич // *НЗ*. – 2014. – № 1. – С. 38–47.

Глушко М. Постчорнобильське експедиційне етнографічне дослідження Середнього Полісся (наукові здобутки, прогалини, завдання) / Михайло Глушко // *НЗ*. – 2006. – № 3–4. – С. 321–327.

Гошко Ю. Г. Деякі підсумки етнографічного дослідження Карпат / Ю. Г. Гошко, Р. Ф. Кирчів // *Вісник Академії наук Української РСР*. – 1978. – № 8. – С. 80–83.

Гошко Ю. Історіографія етнографічного дослідження Лемківщини / Ю. Гошко, М. Мушинка // *Лемківщина : Історико-етнографічне дослідження* у 2 т. – Львів : ІН НАН України, 1999. – Т. 1 : Матеріальна культура. – С. 13–21.

Гуслистий К. Г. Всесоюзна етнографічна нарада 1956 р. і питання розвитку української етнографії / К. Г. Гуслистий // *НТЕ*. – 1957. – № 1. – С. 67–72.

Гуслистий К. Українська радянська етнографія (Підсумки та перспективи розвитку) / Кость Гуслистий // *НТЕ*. – 1967. – № 1. – С. 7–18.

Кирчів Р. Історія української фольклористики / Роман Кирчів. – Львів, 2017. – Т. 1. Преромантична і романтична фольклористика. – 523 с.

Кожолянюк Г. Етнологічні дослідження Буковини у другій половині XIX – на початку XX ст. // *Матеріали до української етнології* : зб. наук. праць. – К., 2004. – Вип. 4 (7). – С. 73–83.

Конопка, В. (2017). Відділ історичної етнології Інституту народознавства НАН України. *Народознавчі зошити*, 6, 1255–1280.

Макарчук С. А. Етнографічні дослідження побуту робітників України в 50-х – 60-х рр. XX ст. / Степан Макарчук // *Вісник Львівського університету. Серія історична*. – 2012. – Вип. 47. – С. 17–29.

Макарчук С. Історико-етнографічні райони України : навч. посіб. / Степан Макарчук. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 351 с., 53 іл.

Ошуркевич О. Ф. Фольклорно-етнографічна проблематика у діяльності Товариства дослідників Волині (1900–1920 рр.) // *Велика Волинь : минуле і*

	<p>сучасне : Матеріали міжнародної наук. краєзнавчої конф. – Хмельницький – Ізяслав – Шепетівка, 1994. – С. 34–37.</p> <p>Пацай Т. Зенон Кузеля: життя і народознавча діяльність / Тамара Пацай. – Львів : БОНА, 2013. – 251 с.</p> <p>Петров В. Спроби монографічного дослідження села // Етнографічний вісник. – К., 1925. – Кн. 1. – С. 84–89.</p> <p>Попов П. М. М. Костомаров як фольклорист і етнограф. – К. : Наукова думка, 1968. – 113 с.</p> <p>Скрипник Г. Провідний етнологічний осередок Української академії наук 20-х років ХХ століття / Ганна Скрипник // Матеріали до української етнології. – Київ, 2017. – Вип. 16. – С. 6–74.</p> <p>Тиводар М. П. Життя і наукові пошуки Федора Потушняка. 2 е вид. / М. П. Тиводар – Ужгород : Гражда, 2010. – 283 с.</p> <p>Франко О. Федір Вовк – вчений і громадський діяч / Оксана Франко. – К. : Вид во Європейського університету, 2000. – 378 с.</p>
Тривалість курсу	150 год.
Обсяг курсу	50 год. аудиторних занять (з них 26 год. лекцій, 24 год. семінарів і практичних занять), 100 год. самостійної роботи, з них 50 год. на виконання індивідуальних проєктів
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні періоди та етапи української етнологічної науки у ХХ ст. і до наших днів, осередки, особливості їхньої діяльності, представників та найважливіші праці. <p>вміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) критично опрацьовувати історіографічну літературу; 2) розглядати етнологічні праці як пам'ятки історіографії; 3) готувати історіографічні огляди з історії розробки різних проблем етнології;
Ключові слова	етнологія, етнографія, культурна антропологія, Наукове товариство імені Т. Шевченка, Польське етнографічне товариство, Інститут народознавства НАН України
Формат курсу	Очний
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ до історії української етнологічної науки 2. Етнологічні студії в Науковому товаристві імені Шевченка (1895–1914) 3. Наукові дослідження Етнологічних центрів ВУАН (1918 – поч. 1930-х рр.) 4. Особливості етнографічних студій у НТШ у міжвоєнний період. 5. Формування школи професійних етнологів на кафедрах етнології львівського університету. 6. Етнографічні товариства на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. ХХ ст. 7. Етнологічні студії в період Другої світової війни та повоєнне десятиліття 8. Розвиток етнології в Радянській Україні в 1954–1991 рр. 9. Українська етнологічна наука в діаспорі 10. Етнологія в незалежній Україні
Підсумковий	Підсумкове оцінювання відбувається у формі суми результатів усіх

контроль, форма	поточних та індивідуальних балів.
Пререквізити	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з новітньої історії України (XX ст.), етнології, джерелознавства, англійської та польської мов
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, семінари, індивідуальні проекти
Необхідне обладнання	Проектор та ноутбук.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <p>активність семінарських заняттях – 20 % колоквіуми – 20 % індивідуальні міні-проекти – 40 %</p> <p>Письмові роботи: У межах виконання індивідуальних історіографічних проектів написати есе/ доповідь/ рецензію обсягом 8-10 тис. знаків.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідання занять є невід’ємною складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу.</p> <p>Література. Літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде їм надано в електронному вигляді для особистого використання виключно в освітніх цілях (без права її передачі третім особам чи поширення).</p>
Питання до заліку чи екзамену.	Підсумкове оцінювання відбувається у формі суми результатів усіх поточних та індивідуальних балів. При оцінці за проєкт враховується своєчасність, повнота та якість виконання дослідження.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.